

La regulació dels mercats medievals de Granollers i Sant Celoni

Treballs

Mercè Aventín

Universitat de Barcelona

Des que les comunitats urbanes i després les rurals van adquirir l'autonomia politicoadministrativa característica dels règims municipals o universitats, van exercir la potestat normativa o facultat d'elaborar una reglamentació jurídica sobre qüestions del seu interès. Ens referim a les ordinacions, de contingut divers però amb incidència especial en les qüestions administratives i econòmiques de la vida quotidiana de la comunitat: policia urbana i rural, seguretat pública, moralitat, salubritat, higiene, obres públiques, treball, fires i mercats, proveïment, vigilància de la població immigrada, etc. De tota manera, abans que les comunitats es dotessin d'institucions municipals, eren els senyors, a vegades a petició dels

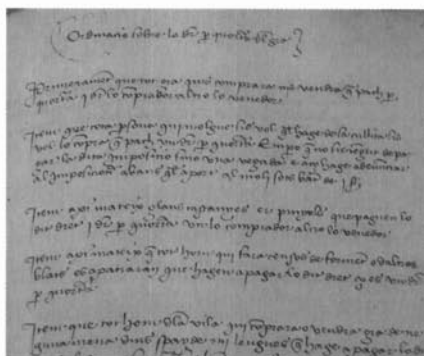
seus vassalls, qui dictava normes d'aquesta mena, en forma de privilegis i provisions. Després, quan va començar el desenvolupament del règim municipal, durant els segles XII i XIII, les autoritats municipals de les ciutats van ser les primeres d'elaborar aquest tipus de normes, però ben aviat van seguir el seu exemple les municipalitats rurals.

Normalment eren les universitats a través dels seus representants (jurats i consell general) qui prenia la iniciativa de redactar el text de les ordinacions, text que després era sotmès a l'aprovació o ratificació de l'autoritat superior (reial o senyorial) i promulgat o publicat mitjançant crida o pregó a càrrec d'un saig, nunci o corredor. Així s'observa en les

Portada del Llibre d'ordinacions de la vila de Granollers, segle XV. (Hemeroteca Municipal Josep Móra de Granollers)

«Ordinació sobre lo quarta de gra». Llibre d'ordinacions de la vila de Granollers, segle XV. (Hemeroteca Municipal Josep Móra de Granollers)

ordinacions de Granollers i de Sant Celoni, que són la base d'aquest treball.¹

LES AUTORITATS MUNICIPALS I EL MERCAT

No ha d'estranyar que una bona part de les ordinacions tractessin precisament del mercat, i això perquè la principal preocupació dels magistrats municipals, i de la comunitat sencera, era garantir el proveïment del mercat local, i fer-ho amb productes que oferissin les garanties de qualitat esperades i es venguessin per un preu just. A la baixa edat mitjana els homes havien acumulat una experiència de segles sobre aquesta qüestió, i sabien molt bé el que significaven, per a la vida d'una comunitat, les caresties i fams, i també sabien com era de difícil impedir l'acció d'acaparadors i especuladors en temps de necessitats. Les ordinacions reflecteixen aquesta preocupació a través de les iniciatives que, en forma de normes de compliment obligat, prenien les autoritats. En efecte, les autoritats municipals controlaven les entrades i sortides de queviures bàsics, funció que normalment encomanaven al mostassaf, nomenat per elles mateixes i que, entre altres competències relatives al mercat, era el funcionari municipal encarregat de la vigilància i el control

dels pesos i les mesures utilitzats per a la venda dels productes en general. Tanmateix, el consell del municipi també podia delegar determinades competències als arrendadors de les imposicions que gravaven la compravenda de blat, vi, carn i altres productes.

A títol d'exemple del que acabem de dir, i amb relació al control de pesos i mesures, veiem que en les ordinacions de la vila mercat de Granollers, del segle XV, el mostassaf dicta «que tots carnicers flaqués e tendes axi stranys com privats que hagen a tenir comprant e venent lus pesals qui seran menors de mige roba de cóure o de ferro o de altre metall. En altre manera per caschuna vegade que pague de bant V sous. En aço sempre no sia entes sino flaquer, carnicer o tender»,² «que tot pescater o pescatera e de tot altre persona qui vene peix sia tingut de donar just pes als compradors. E qui contrafarà pagara per bant caschuna vegada V sous»,³ «que tot hom qui vene vi o oli a menut e no tendrà les mesuras be de fines pach per caschuna vegada que trobat hi será III sous»,⁴ «que tot home tota dona qui mesur oli engros que lage a mesurar ab les mesures de la vila sots bant de X sous hel lage a denunciar al imposicioner sots lo dit bant de qual bant hage la meytat la Vila»⁵ i que «que tot carnicer hage a portar la carn a pesar al loch acostumat. Item que negun carnicer

1 Vegeu, respectivament, *Llibre d'ordinacions del Consell de la vila de Granollers, 1418-1452*, Granollers (Impremta Garrell), 1932 i Francesc Carreras i Candi: «Ordinacions urbanes de bon govern a Catalunya: Ordinacions de Sant Celoni. (Any 1370)», *Boletín de la Real Academia de Buenas Letras de Barcelona*, Barcelona, XII, 1925-1926, pàg. 127-149.

2 *Llibre d'ordinacions de Granollers, 1418*, pàg.11.

3 *Idem*, pàg.13.

4 *Idem*, pàg.18.

5 *Idem*, pàg. 22.

Escena del transvasament del gra per un sedàs. Compartiment del retaule de les santes Justa i Rufina de Lliçà d'Amunt. Finals del segle XV, atribuït a Rafael Vergós. (Museu Diocesà de Barcelona. Fotografia: Rosa Ribes)

no gos tallar carn fins que sia pesada per lo impositoner sots bant de V sous».⁶

En les ordinacions d'una altra vila mercat vallesana, Sant Celoni, a l'any 1370, es diu que: «tota persona qui vena vin a manut, que no gos tanir en lo ambut naguna mesura, sino del preu que vendrà lo vin, sots pena de XX sous»⁷ i que «que tot vi blanch que sia mes dins la vila per vendra a manut, que en continent se haje a cridar ans ques vene, sots pena de X sous».⁸

Respecte d'aquestes mesures de vigilància adoptades per controlar qualsevol transacció feta dins la vila i evitar frau als veïns del

municipi i a les arques municipals, les normes dictades per les autoritats eren precises. Així, per exemple, a les ordinacions de Granollers trobem: «que tot stranger qui comprara fil en la vila e terme d'aquella que pach VIII diners per lliura de diners»,⁹ o «que tot blat qui vendra a la vila per vendre, que negun no gos comprar per camí ni camins ni en carreras sino en las plassas sots bant de L sous per cada vegade que contrafaran».¹⁰

També dels arrendaments de les propietats particulars (immobles, terres vinyes, etc.), el municipi n'obtenia guanys a través d'unes taxes o imposicions específiques

que gravaven les transaccions operades en el mercat de la terra i dels béns immobles: «Item que tot alberch, terres, vinyes e altres coses ni propietats, quis logaran, en qualsevol manera ques loguen, que hagen a pagar IIII diners per lliura de diners, II diners lo logader e II diners lo comprador. Item que tota propietat qui sera dins la vila e terme de aquella, quis vendra os logara, onsevulla ques fassa, que, axi com es de dret que la dita propietat hage a pagar lo dret de la imposició a aquell o aquells qui en nom de la dita vila sera levador de la imposició de las rendas o propietats.»¹¹

A Granollers, com a la resta de territoris dels Països Catalans, les autoritats municipals, igual que els senyors a les seves senyories, sovint no recaptaven directament les rendes o imposicions, sinó que les arrendaven en forma de venda temporal als millors oferents o més-dients, generalment membres de l'oligarquia local, en subhasta pública. La presència dominant de l'estrat oligàrquic en aquesta mena de transaccions era comprensible, d'una banda, pel fet que s'hi movien quantitats importants de diners i, de l'altra, perquè aquest sector, per la seva solidesa econòmica, estava més capacitat per fer front als riscos de les collites i als alts i baixos del mercat de productes, que lògicament repercutien en els guanys de la seva inversió.

⁶ Idem, pàg. 53.

⁷ Ordinacions urbanes a Catalunya: Sant Celoni (1370), pàg. 136.

⁸ Idem, pàg. 137.

⁹ Llibre d'ordinacions de Granollers, pàg. 61.

¹⁰ Idem, pàg. 67.

¹¹ Idem, pàg. 63.

Mercat de Granollers, plaça del Blat.
(Fotografia: Arxiu Històric de la
Ciutat de Barcelona)

L'arrendament, en definitiva, desviava cap a les bosses privades una part important dels diners que, mitjançant les impositcions, s'extreien dels veïns de la vila. Els arrendadors o compradors obtenien, naturalment, un guany que consistia en la diferència entre els diners recaptats i el preu que havien pagat per la compra o l'arrendament de la impositció.¹² Precisament per garantir els drets dels compradors o arrendadors les ordinacions de Granollers contenen una norma referida a la clàusula d'evicció: «Item que la vila fa evicció a tots los comprados de las impositcions qui en cas que per sobergaria o per falta de justicia non podran haver que la dita vila lo y prenga en comta mantant lo fet tro aferme de dret.»¹³

ESTRATÈGIES DE MERCAT: PROTECCIONISME I FISCALITAT

Com que les viles mercat eren elles mateixes el centre d'una economia rural i urbana pròpia, es comprèn que la política frumentària i de proveïment, en general, encoratjada pels magistrats municipals (o pels mateixos senyors allà on no hi havia organització municipal) es basés, en primer lloc, a tutelar el paisatge agrari, controlar el treball pagès i supervisar els processos de producció i distribució en aquest àmbit del propi *hinterland*. Després venien les estratègies adoptades en la relació de mercat entre vilatans i forans. Garantit el proveïment («que tot carnicer tenga e fasse tenir carns segons e daquelles que ha acustumades de vendre e de tenir, en manera, que, la vila o les gents, ha-

jen bastament, sots pena de X sous»),¹⁴ la qual cosa forçava moltes vegades a adquirir producció forana, per exemple, blat en terres llunyanes, les ordinacions podien ser d'orientació proteccionista, en el sentit d'afavorir la venda dels productes dels pagesos, ramaders i artesans de la mateixa vila i senyoria. Per això, mitjançant impositcions discriminadores, podien posar certs obstacles a la venda o importació de productes forans. Tanmateix, a les ordinacions de Granollers resulta difícil diferenciar les possibles orientacions proteccionistes de les purament fiscalistes: «Que tot hom qui comprara venema de deffora per fer vi e de aquell vi vendra, que pach per somada de vi que vendra V sous.»¹⁵ «Que tot traginer o altra persona qui hic mettra vi de deffora que ho hage a denunciar al

¹² Pau Viciano: *Els cofres del rei. Rendes i gestors de la batalla de Castelló (1366-1500)*, Catarroja-Barcelona (Afers) 2000, pàg. 123.

¹³ *Llibre d'ordinacions de Granollers*, pàg. 63.

¹⁴ *Ordinacions urbanes a Catalunya: Sant Celoni (1370)*, pàg. 137.

¹⁵ *Llibre d'ordinacions de Granollers*, pàg. 70.

Vista del mercat i dels porxos de la
plaça de la Vila de Sant Celoni,
vers l'any 1914. (Fototípia: Thomas,
Arxiu Fotogràfic de Sant Celoni)

imposicioner dins II dies sots ban de
X sous.»¹⁶ «Es provehit que negun
home de la vila qui metra o compra-
ra vi de defora per vendre a menut
en la dita vila, pach per somada de vi
dos sous de mesa.»¹⁷ «Que tot can-
yamas qui vendra e exira de la vila
venut que pach per lliura II diners
axi be lo comprador com lo vena-
dor.»¹⁸

Les de Sant Celoni del 1370, en
canvi, semblen més clarament
proteccionistes: «Que naguna per-
sona de la vila ne del terme, no vene,
ne gos vendra, vin a manut qui sia
d'altre persona qui sia de fora la
vila, e fora del termen, si no es de la
culleta o del territori de la vila, sots
pena de LX sous.»¹⁹ A les mateixes
ordinacions també es pot veure
com es gravaven les exportacio-

ns de productes locals, la qual
cosa es pot deure tant a la volun-
tat de les autoritats municipals
de no perdre possibilitats de re-
captació com d'empènyer a ven-
dre a dins abans que a fora (ga-
rantir el proveïment del propi
mercat abans que res): «Que tot
vin que sia de la vila o del termen,
qui hisque de la vila o del termen,
que pach, lo venedor d'aquell, lo
detzen del preu quen haurá, sots
pena de LX sous.»²⁰

En ordinacions d'altres viles
s'observa que fins i tot es van
dictar normes prohibint l'ex-
portació o venda de producció
pròpia a mercaders foranis, quan
era considerada essencial per al
consum dels pobladors del lloc o
per al bon funcionament de la

indústria local. Generalment es
prohibia qualsevol tipus de tran-
sacció amb productes considerats
de primera necessitat sense el
control previ de les autoritats
municipals. Això quan no eren
les mateixes autoritats qui s'o-
cupava directament del proveï-
ment. Així, en les ordinacions de
Granollers de l'any 1425, amb
relació a la compravenda de blat,
es diu que per voluntat de
l'honorable Berenguer Dez Pla,
lloctinent del batlle de la vila de
Granollers i amb l'acord dels ho-
norables jurats i prohoms del
Consell de la dita vila, «que negu-
na persona gran ne pocha de la Vila
ne terme de aquella no gos comprar
negun blat de ninguna manera per
persona stranya ne privada sots bant
de cent sous barcelonins caschuna

¹⁶ Idem, pàg. 43.

¹⁷ Idem, pàg. 45.

¹⁸ Idem, pàg. 61.

¹⁹ Ordinacions urbanes a Catalunya: Sant Celoni (1370), pàg. 131.

²⁰ Idem, pàg. 144.

vegada que contrafará del qual bant hage lo terç lo accusador».²¹ Potser aquesta mateixa preocupació per proveir el mercat local de productes de primera necessitat i fer-ho, en la mesura que fos possible, amb la producció pròpia es percep en una ordinació sobre el vi que diu «que si neguna persona de qualsevol condició sia qui vendra vi seu propi a menut e apres ne comprara per son beura de fora la vila, que pach per somada de vi de mesa V sous e lo quart.»²²

És evident que, com dèiem, les mesures preses per les autoritats municipals respecte del mercat tenien un triple objectiu: aconseguir ingressos mitjançant les impositcions, garantir el proveïment i protegir la producció local de la competència forana. Quant als ingressos fiscals, per exemple, els impostos que gravaven la venda del vi a la menuda estaven fixats per les autoritats municipals en el quart, és a dir, de cada 4 sous el municipi se'n quedava 1 i el venedor en retenia 3, o dit d'una altra manera, les autoritats municipals retenien una quarta part del preu del vi, mentre que el venedor es quedava amb tres quartes parts. Quant a la protecció de la producció local enfront de la competència forana, s'aconseguia mitjançant el pagament d'un dret d'entrada que es percebia per quantitat de producte entrat, fos qui fos el mercader importador. «Que negun home de

Mercat de Granollers, plaça de la Porxada. (Fotografia: AHCB)

la vila qui metra o comprara vi de defora per vendre a menut en la dita vila, pach per somada de vi 2 sous de mesa»,²³ és a dir per raó d'entrada.

Les ordinacions dediquen especial atenció a la producció i al comerç del blat, el vi i la carn. Se'n dedueix que els productors, pagesos i ramaders, podien anar al mercat a vendre els excedents de la pròpia producció directament als consumidors, però les autoritats municipals preferien la mediació de persones especialitzades (taverners, flequers, carnisers), tant per les garanties professionals que se'ls suposava com pels avantatges de control fiscal i de preus que oferien. Així, les mateixes ordinacions de Sant Celoni diuen sobre això «que tot

carnicer vene les carns al for qui assignat sera e don bon e leyal pes a cascun comprador, e qui contra açó fera costar li ha per cascuna veguada de una mayla que defalegua del pes de mitge lliura, de carn, o de menys de mitge lliura X sous. E sin fall 1 diner que pach, XX sou».²⁴ Les ordinacions també es preocupaven de la venda del peix, però en aquest cas dominava l'interès fiscal: «Item, que, negun pescater estrany ne privat, no gos levar los diners que haurá hauts del pex que haurá venut, E assó de la taula on haurá venut lo pex, entro que haje comptat ab lo levador de la imposició, sots pena de X sous.»²⁵

A Granollers, el consell municipal va dictar una ordinació per la qual s'atorgava als hostalers la

21 *Llibre d'ordinacions de Granollers*, pàg. 26.

22 *Idem*, pàg. 45.

23 *Idem*, pàg. 45.

24 *Ordinacions urbanes a Catalunya: Sant Celoni (1370)*, pàg. 137.

25 *Idem*, pàg. 146.

Plaça del Bestiar de Sant Celoni, entorn de l'any 1908.
(Fotografia: Àngel Toldrà Viazo, Arxiu Fotogràfic de Sant Celoni)

facultat de vendre vi si tenien taverna; amb tot, els jurats i el mostassaf tenien el dret de tastar el vi dels hostals per tal de comprovar-ne la qualitat. En cas que es vengués un vi adulterat o de qualitat inferior a la deguda, s'imposaria als infractors una multa de 20 lliures. Una disposició de Granollers de l'any 1437 era clarament favorable a l'activitat del petit comerciant: «*Neguna persona així sortir sabater parayre texidor com altre qualsevol ofici qui tinguen macip o macips que lo senyor nols gos vendre pa ni vi ans lagen a comprar a la flaquera e taberna a menut sots lo bant demunt dit (XX sous).*»²⁶

Les ordinacions també mostren l'interès de les autoritats municipals per evitar les pujades de preus abusives que podrien deri-

var de pràctiques especulatives d'acaparament, multiplicació d'intermediaris o vendes a fora en detriment del mercat local. Això sembla expressar-se en una ordinació de Sant Celoni on llegim: «*Neguna persona qui comprarà peix per revendre no gos comprar dins lo termen, ne dins la vila, per revendre, sino 1 lliura carnicera, entro que aquella liura haje venuda, sots pena de V sous. Si donchs en la vila non havia compliment.*»²⁷

A Granollers, el mostassaf, que devia tenir les mateixes preocupacions, precisava el lloc on s'havien d'efectuar les compres vendes d'aviram: «*Que null hom ne nulla fembre ne gos comprar per revendre en dia de mercat polls ne gallines ne nenguna volateria, ne formatges, ne ous, ne neguna cassa sino en la plassa de les gallines es*

assaber; al cantó del alberch den Colteller tro al cantó den Berenguer Pujalt. E del cantó del alberch den Cohana. E encara que neguna persona no gos pendre alguna de les coses demunt dites de ma de aquell quin querrá vendre tro sia en la plassa de la polleria e fins o hage descarregat. E qui contrafará pagara per bant caschuna vegada 5 sous, del qual bant hage la meitat la vila.»²⁸

LES VILES MERCAT: PRODUCCIÓ I AUTOCONSUM

És clar que en el món de les viles mercat baixmedievalls hi havia una franja molt important d'autoconsum (tots els artesans eren també una mica hortolans) que les ordinacions també reconeixien i protegien, per la força de la tradició. A Sant Celoni, per exemple, quan encara no era municipi, i el seu senyor, l'Orde de l'Hospital, exercia el monopoli del *vetitum vini*, durant les cinc setmanes en què no es podia vendre a la vila altre vi que el dels hospitalers, es reconeixia que els vilatans podien consumir el vi de la collita pròpia. Que a les viles mercat hi hagués una franja important d'autoconsum significava segurament que la divisió del treball en aquells microcosmos i les seves àrees d'influència era feble encara.

Però, de quin nombre de productors i consumidors parlem? De quins, en cada sector econòmic? I, el que és més important, de

²⁶ Llibre d'ordinacions de Granollers, pàg. 32.

²⁷ Ordinacions urbanes a Catalunya: Sant Celoni (1370), pàg. 139-140.

²⁸ Llibre d'ordinacions de Granollers, pàg. 4-5.

Croat de plata del casal d'Olivet,
Canovelles.

(Fotografia: Pere Cornellas)

quines proporcions? D'algunes viles tenim llistes de veïns dels segles XIV-XVI, amb les seves professions. Tot i que la composició socioprofessional d'aquelles aglomeracions depenia de molts factors, es pot dir que hi havia gent del ram tèxtil (paraires, teixidors, sastres, abaixadors), de l'alimentari i derivats (flequers, hostalers, taverners, carnisers, moliners, apotecaris, boters, ollers), de la indústria del metall (ferrers, daguers), de la indústria del cuir (sabaters, basters, blanquers), de la construcció (fusters, mestres de cases), del comerç i el transport (traginers, mercaders, revenedors, missatgers), homes de lleis (notaris), clergues i un cert nombre de pagesos.

Sens dubte el major o menor nombre d'oficis en una vila mercat depenia del grau de desenvolupament de les forces productives, amb la consegüent divisió

del treball, i aquest desenvolupament estava en relació amb el nombre de productors i consumidors que es relacionaven amb el mercat vilatà i que configuraven el seu radi d'acció o àrea d'influència. Es podria establir una mena de proporció més o menys aritmètica entre el nombre d'artesans i gent del comerç d'una vila mercat i el volum de població pagesa que vivia i treballava dins l'òrbita d'aquest mercat i se'n servia; i aquesta proporció o divisió del treball segurament ens diria alguna cosa del grau de desenvolupament de les forces productives. Podem apropar-nos a la problemàtica prenent per model la petita vila mercat de Sant Celoni, que el 1553 comptava 115 veïns, dels quals 74 eren menestrals i mercaders. El seu radi d'acció estava format per 16 petits pobles vallesans amb els seus corresponents veïns: Campins (24 focs), Fogars de Montclús (12), Mosqueroles (9), la Costa del Montseny (15), Gualba (17), Sanata (14), Montseny (22), Santa Maria de Palautordera (69), Olzinelles (5), Montnegre (6), la Batllòria (11), Fuirosos (12), Vilardell (7), Sant Esteve de Palautordera (42) i Vallgorguina (15). El radi d'acció natural del mercat de Sant Celoni s'estenia, doncs, sobre 280 llars quasi totes pageses, a les quals es podria afegir un cert nombre de veïns de pobles que es trobaven en posició equidistant entre el mercat de Sant Celoni i el de Granollers: Llinars (43), Collsabadell (14), el Far (9), Sant Pere de Vilamajor (95), Santa Susanna (5) i el Fou

(7). Eren 173 veïns, dels quals podem atribuir un 50% al mercat de Sant Celoni. Així, doncs, tindríem que aquest mercat estava format per un total de 481 famílies (280 del radi d'acció natural del mercat, més 115 de la mateixa vila, més 86 de les poblacions equidistants), de les quals aproximadament 407 eren famílies pageses, i 74 eren famílies d'artesans i mercaders. No sabem si aquesta proporció entre famílies de pagesos i d'artesans i mercaders ($5,5 \times 1$) és extrapolable, però si tenim present que encara en aquesta època els pagesos procuraven autoproveir-se de moltes coses, es comprèn que la imatge que en podem treure sigui la d'un mercat feble, amb deficiències estructurals i uns artesans que no podien ser-ho del tot perquè, per a sobreviure amb tan feble clientela, no podien deixar de practicar l'agricultura a fi d'autoproveir-se de queviures en alguna mesura.²⁹

A tall d'exemple i en referència a la producció i el consum de vi, hem vist que del contingut de les ordinacions sembla deduir-se que hi havia un cert impuls fiscal cap a l'autoproveïment o l'abastament local, i sembla que es posava un cert fre a les importacions. Bona part dels habitants d'aquelles viles mercat tenien vinyes pròpies i estaven autoritzats a vendre el seu vi i per tant també el podien autoconsumir, en aquest cas sense cap càrrega. Podríem afegir, doncs, que a tenor de les fonts, la legislació fiscal incentivava l'autoconsum.

Però quina era la quantitat de vi que consumien les persones? Podríem respondre que els adults en consumien quantitats variables, segurament a tenor del seu treball. Probablement els menestrals en consumien quantitats menors que els pagesos. I entre els pagesos, els jornalers segurament en consumien més, perquè el vi formava part del seu salari. Prenent de nou l'exemple de les ordinacions de Sant Celoni, podríem donar a tall d'hipòtesi una xifra aproximada de la quantitat de vi que consumiria cada persona a l'any. L'ordinació de 1370 fa referència als habitants de la casa del venedor de vi, i diu el següent: del total de vi que disposi per vendre l'esmentat comerciant, es restarà una part per al consum propi i dels que habitin amb ell (suposem la família) a raó de quatre somadas de vi per persona adulta, major de 8 anys (1 somada = 60 litres; $60 \times 4 = 240$ litres, segons el patró de Barcelona), que repartit entre 365 dies donaria una mica més de mig litre diari (0,66 litres). Amb relació al consum de vi per família, quan hi havia menors de 8 anys, els càlculs s'establien sobre la base que cada tres infants consumien una quantitat de vi equivalent a la que consumien dos adults (així es considerava que un menor de 8 anys podria beure fins a 0,44 litres de vi diari). Naturalment, els lactants no entraven en el còmput.³⁰

Respecte dels jornalers, si prenem com a referència les xifres procedents del monestir de Poblet, el vi de la verema de les vinyes del monestir devia ser quasi tot consumit pels monjos i els seus col·laboradors. Segons aquestes mateixes xifres, probablement els jornalers en bevien de 2 a 3 litres diaris, que devien formar part del seu salari. A la baixa edat mitjana i a l'edat moderna, els jornalers del Languedoc³¹ rebien un salari mixt en diners i en productes alimentaris que devien ser per al seu propi consum. Pel que fa al vi, la ració anual de cada jornaler era de 600 litres de vi de consum ordinari i 250 litres de vi agre o picat. Si prenem com a mesura la quantitat de vi ordinari, tindríem un consum diari d'1,6 litres, i si sumem vi ordinari i vi agre o picant, el consum pujaria a 2,3 litres diaris.

Quant a la qualitat del vi consumit, podríem apuntar que a les viles mercat es comprava i consumia vi corrent de la verema del mateix terme, sovint rebaixat amb aigua. Referent a això, hi ha ordinacions que prohibeixen qualsevol barreja de vi amb aigua un cop el vi hagués estat «anunciat i proclamat» i se li hagués posat preu, sota penalització de 60 sous i pèrdua de tot el líquid. Per tal que la venda d'aquest vi aigualit fos legítima calia que fos anunciat com a tal: vi aigualit, vi *terçench* o *tesserat*.

PRIVILEGIS DE MERCAT

Finalment, la definició o configuració d'unes àrees de mercat com les que hem presentat sembla que s'hauria de produir espontàniament, per la mateixa dinàmica o força autoincitadora del mercat, però en un món tan reglamentat com el medieval, no hauria d'estranyar que a vegades els privilegis fundacionals en fixessin l'àrea d'acció, la qual cosa tenia, sens dubte, significació jurídica i econòmica. La gent d'una determinada àrea de mercat podia, per exemple, tenir unes obligacions envers aquell mercat, però també determinats drets i privilegis que atorgaven les autoritats públiques.

En aquest sentit, el 15 de novembre de 1418, Jaume Oliver Verderra, corredor públic de la vila de Granollers, va fer publicar i cridar uns capítols de bans per l'esmentada vila, a través de Salvador Spaser, escrivà de la cort, en els quals feia saber que «*tota persona que vengue al merchat de Granollers o aport vianda per vendre aquí, anant estant ne vinent no puga esser aturat ne pres marchat per deutes ne per fermances ne per comanda ne per altre obligació civil per ço com lo Senyor Rey ne ha atorgat privilegi special al loch de Granollers. Empero que no sien entesos negun que deguen dret d'imposició.*»³²

30 Ordinacions urbanes a Catalunya: Sant Celoni (1370), pàg. 149.

31 E. Le Roy Ladurie: *Les paysans de Languedoc*, Paris, 1966.

32 *Llibre d'ordinacions de Granollers*, pàg. 9.